

Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Sosyal Uyum: Sultanbeyli Örneği

Social Cohesion of Syrians with Temporary Protection Status: The Case of Sultanbeyli

Fırat Sönmez ^a

Ömer Çaha ^b

Öz

Bu araştırma, İstanbul'un Sultanbeyli ilçesinde yaşayan geçici koruma statüsündeki 18 yaş ve üstü Suriyelilerin sosyal uyum düzeylerini tespit etmek üzere gerçekleştirilmiştir. Araştırma, tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiş olup araştırmanın evrenini Sultanbeyli'de ikamet eden geçici koruma statüsündeki Suriyeliler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise 233 gönüllü katılımcıdan oluşmaktadır. Çalışma, Özgür Salih Kaya tarafından geliştirilen "Göçmenler İçin Sosyal Uyum Ölçeği" kullanılarak yapılmıştır. Bu ölçek 28 maddeden ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Söz konusu alt boyutlar "Dışlanma", "Aidiyet", "Psikolojik ve Sosyal Destek", "Bireysel Faktörler", "Umut" ve "Geçmiş Yaşantılar" şeklindedir. Araştırmada elde edilen bulgular ışığında geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin sosyal uyum düzeyleri çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmiş ve önemli sonuçlar ortaya konmuştur. Sonuçlar, cinsiyetin sosyal uyum üzerinde belirgin bir etkisinin olduğunu göstermiştir. Araştırma bulgularına göre erkekler kadınlara göre daha yüksek uyum düzeyine sahiptir. Eğitim düzeyi açısından değerlendirildiğinde; lisansüstü eğitime sahip olanların aidiyet, umut ve genel sosyal uyum düzeylerinin diğer eğitim seviyelerine sahip olanlara göre

^a Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, fiat.sonmez@istanbulticaret.edu.tr, ORCID ID: 0009-0004-4814-2697

^b Prof. Dr., İstanbul Ticaret Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, omercaha@yahoo.com, ORCID ID: 0000-0002-0226-9543

Bu makaleye atıf için / To cite this article: Sönmez, F., & Çaha, Ö. (2024). Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Sosyal Uyum: Sultanbeyli Örneği. *Toplum ve Kimlik Dergisi*, 2(2), 131-148. Doi: 10.5281/zenodo.16539530

Geliş Tarihi (Received): 17.10.2024 / Kabul Tarihi (Accepted): 10.02.2025

daha düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgu, yüksek eğitim seviyesinin her zaman sosyal uyumda olumlu bir etki yaratmadığını, yüksek beklentiler ve farkındalık nedeniyle uyumun zorlaşabileceğini göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Geçici koruma statüsü, göç, sosyal uyum, Sultanbeyli.

Abstract

This study was conducted to evaluate the social adaptation level of Syrians aged 18 and over with temporary protection status living in the Sultanbeyli district of Istanbul. The research was carried out using a survey model, and the population of the study consists of Syrians with temporary protection status residing in Sultanbeyli. The sample of the study consists of 233 voluntary participants. The study was conducted using the "Social Cohesion Scale for Migrants" developed by Özgür Salih Kaya. This scale consists of 28 items and six sub-dimensions. These sub-dimensions are as follows: "Exclusion," "Belonging," "Psychological and Social Support," "Individual Factors," "Hope," and "Past Experiences." In light of the findings, the social cohesion levels of Syrians with temporary protection status were examined based on various demographic variables, and significant results were obtained. The results showed that gender had a significant effect on social cohesion; men were found to have higher levels of cohesion compared to women. In terms of education level, it was found that those with a master's degree had lower levels of belonging, hope, and overall social cohesion compared to those with other levels of education. This finding suggests that higher education does not always positively impact social cohesion, and that higher expectations and awareness may make cohesion more challenging.

Keywords: Temporary protection status, migration, social cohesion, Sultanbeyli.

1. Giriş

2011 yılında, Suriye’de iç savaşın başlamasıyla birlikte, Türk hükümeti savaştan kaçan Suriyeliler için açık kapı politikasını benimseyerek onları ülkeye “misafir” olarak kabul etmiştir. Bu durum, savaşın kısa sürede sona ereceği ve Suriyelilerin Türkiye’deki kalışlarının geçici olacağı beklentisine sebebiyet vermiştir. Özellikle 2011 ile 2015 yılları arasında gerek resmi düzeyde gerekse halk arasındaki tartışmalarda empatik bir bakış açısı hâkim olmuştur. Ancak, savaş koşullarının devam etmesi ve Suriyelilerin ülkelerine dönüşlerinin gecikmesiyle birlikte, Türkiye’de Suriyeli nüfusu artmış ve kentsel bölgelerdeki varlıkları belirgin hale gelmiştir. Özellikle 2015 yılından itibaren, Suriyelilere karşı olan misafirperverlik ve şefkat duyguları, Suriyelilerin Türkiye’de uzun süre kaldıkları ve hoş karşılanmadıkları yönünde değişmeye başlamıştır (Karadağ, 2024: 134).

Türkiye'ye ilk geldikleri günden bu yana, sivil toplum aktörleri Suriyelilerin haklarına erişimi konusunda önemli rol oynamaktadır. Bu çabalar, Suriyelilere insanî yardım dağıtılması, eğitim, istihdam ve sağlık hizmetlerine erişimlerinin sağlanması gibi geniş bir yelpazede değerlendirilebilir. Türkiye'nin milyonlarca Suriyeliye geçici koruma sağlaması zamanla sosyal gerilimlere ve yerel halkla mülteciler arasında uyuşmazlıklara yol açmıştır. Ülkede yaşanan bu gerilim sosyal uyum faaliyetlerine ağırlık verilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Son zamanlarda yapılan çalışmaların bazılarında, sivil toplum kuruluşlarının mültecilerin sosyal uyumuna katkıları araştırılmıştır (Rottmann vd., 2021: 27).

Sosyal uyumu etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Yapılan bir araştırmada, erkek mültecilerin sosyal uyum düzeylerinin kadınlara kıyasla genellikle daha yüksek olduğu, cinsiyetin sosyal uyum seviyesi üzerinde belirleyici bir etken olduğu tespit edilmiştir (Kaya, 2022: 354). Yerel toplumun dilini iyi konuşamayan göçmenlerin sosyal uyum sürecinde daha fazla olumsuzlukla karşılaştıkları; yerel halkın dilini bilme durumunun sosyal uyumu önemli derecede etkilediği bilinmektedir (Ataca ve Berry, 2002: 18). Bu çalışma, geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin Türkiye'deki sosyal uyum süreçlerini ve yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi faktörlerin sosyal uyum üzerine etkisini Sultanbeyli ilçesi örneği üzerinden incelemeyi amaçlamaktadır.

2. Türkiye'de Yaşayan Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeliler

Türkiye'deki Suriye krizi iki aşamada incelenmektedir. İlk aşamada, 2011 yılında başlayan iç savaşın etkisiyle Türkiye'ye büyük bir Suriyeli göçü yaşanmıştır. Ancak bu dönemde, Suriyelilerin kalış sürelerinin uzun olacağı ve kalıcı yerleşim planlarının yapılamayacağı tahmin edilememiştir. İkinci aşamada ise 2015-2019 yılları arasında göç hareketleri farklı bir seyir izlemiştir. Suriyeliler, ilk yerleştikleri Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden iş imkanlarının daha fazla olduğu diğer bölgelere yönelmişlerdir. Bu hareket, eğitim, sağlık hizmetleri, iş olanakları, çocuk işçiliği, ikinci evlilikler gibi yeni sorunların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Suriyelilerin farklı bölgelere yayılmasıyla birlikte, toplum içinde uyum sorunları da artmış ve uyum politikalarının önemi artmıştır. Her iki aşamada da Türkiye, Suriye kriziyle ilgili politikalarını ve Suriyelilerin yaşam koşullarını iyileştirmek için çeşitli önlemler almıştır (Taş, 2021: 89).

Türkiye’de geçici koruma altındaki yabancılara verilen hizmetler ve sorumlu yetkililer şu şekilde belirlenmiştir (Taş, 2021: 88):

- İçişleri Bakanlığı (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü): Kayıt hizmetleri sağlar.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) ve Valilikler: Geçici barınma hizmetleri sunar.
- Sağlık Bakanlığı: Sağlık hizmetleri verir.
- Milli Eğitim Bakanlığı ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı: Eğitim, dil öğrenimi ve meslek edindirme kursları gibi hizmetler sunar.
- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı: İş piyasasına erişim, sosyal yardım ve hizmetler sağlar.

3. Sultanbeyli’de Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Sosyal Uyum

Sultanbeyli Belediyesi, göç yönetimi konusunda benzersiz bir yaklaşım sergileyerek, yerel düzeyde övgü toplayan bir model oluşturmuştur. İlçe, mültecilere sunduğu hizmetleri Mülteciler Derneği aracılığıyla organize edip finanse etmektedir. Bu yaklaşım, hizmetlerin etkin bir şekilde sunulmasını sağlamaktadır. Her ne kadar resmi bir bağ bulunmasa da bu iş birliği sayesinde mültecilerin ihtiyaçları daha etkin bir şekilde karşılanmakta, Sultanbeyli’nin göç yönetimi alanında diğer belediyelerden farklı bir yol izlediğini açıkça göstermektedir. Bu yöntem, literatürde göç yönetimi için iyi uygulama örneği olarak kabul edilmekte ve diğer yerel yönetimlere örnek teşkil etmektedir (Akbulut, 2021: 54).

Sultanbeyli Belediyesinin sosyal destek hizmetleri yönetimi çerçevesinde, sosyal yardım, istihdam, sosyal uyum ve göç yönetimi gibi alanlarda hizmet sunarak, ilçedeki sosyal ihtiyaçları karşılamayı ve toplumsal refahı artırmayı hedeflediği görülmektedir. Bu süreçte dış paydaşlarla iş birliği yaparak mülteci sorunlarına çözüm odaklı yaklaşımlar geliştirmek de stratejik öncelikler arasında bulunmaktadır. Sultanbeyli’nin analizinde ise sosyokültürel açıdan göç ve Suriyelilere ilişkin tespitler yapılmıştır. İlçedeki geçici koruma altındaki nüfusun varlığı ile ilgili; kültürel çeşitliliğin sağlanması ve ekonomik fırsatların artması gibi unsurlar olumlu olarak değerlendirilirken, Suriyelilerin ucuz iş gücü olarak algılanması, dil ve kültür farklılıklarının sosyal uyumu zorlaştırması gibi tehditler de göz önüne alınmıştır. Bu bağlamda ilçeye ek mali kaynak sağlanması, sosyal ve kültürel bağların güçlendirilmesi için çeşitli etkinliklerin düzenlenmesi gibi öneriler ortaya konulmuştur (Sultanbeyli Belediyesi, 2020).

2017 yılı faaliyet raporunda belirtilen amaç ve hedefler, dezavantajlı grupların sosyal hizmet ve yardımlardan daha adil ve etkili bir şekilde yararlanmalarını sağlamayı öngörmüştür. Bu çerçevede, Mülteciler Derneği ile iş birliği yapılarak çok amaçlı toplum merkezi projesi hayata geçirilmiş ve mültecilerin uyumunu destekleyici faaliyetler yürütülmüştür. Proje kapsamında Türkçe dil eğitimi, sosyal hizmet ve koruma, çocuk dostu alanlar, kadın konukevi gibi hizmetler sunulmuş; ayrıca hukuki ve psikolojik danışmanlık hizmetleri de sağlanmıştır. Mülteciler Derneği bünyesindeki Sosyal Hizmet ve Koruma Birimi, birey ve aileleri güçlendirmeyi hedefleyen mesleki kurslar ve sosyal uyum faaliyetleri düzenlemiştir. Ekonomik ve psiko-sosyal destek hizmetleri ile ihtiyaç sahibi ailelere destek olunmuş, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Türk ailelerine sağladığı desteklerin geçici koruma altındaki ailelere de ulaştırılması sağlanmıştır. Kadın konukevinde ise barınma imkânı sunularak kadınlara ve çocuklara psiko-sosyal destek sağlanmış, kadınlara yönelik mesleki eğitimler düzenlenmiştir. 2017 yılında kadın konukeviden 2 Türk ve 97 Suriyeli olmak üzere toplamda 99 kişi yararlanmıştır (Sultanbeyli Belediyesi, 2018).

Sosyal uyum etkinlikleri çerçevesinde, Sultanbeyli Belediyesi çeşitli kültür-sanat faaliyetleri, geziler, farkındalık eğitimleri, müzik atölyeleri, çocuk atölyeleri, eğitimler, özel gün etkinlikleri, spor ve sanat atölyeleri gibi aktiviteler düzenlemektedir. Bu etkinlikler Türk ve Suriyeli vatandaşlar arasında kaynaşmayı ve sosyal uyumu teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Mülteciler Derneği bünyesindeki meslek edindirme kursları, Türk-Alman İşbirliğinde Mesleki Beceri Geliştirme Projesi (TAMEB) kapsamında yürütülmekte olup Türkler ve geçici koruma altındaki Suriyeliler ile diğer göçmen grupları için dil eğitimi ve meslek edindirme kursları sunulmaktadır. Bu eğitimlerde iş sağlığı-güvenliği, teorik eğitimler ve uygulamalı eğitimler yer almaktadır (Sultanbeyli Belediyesi, 2020).

Sultanbeyli Belediyesi, Suriyelilerin sosyal uyumunu artırmak için çeşitli kurumlarla iş birliği yaparak önemli projeler yürütmektedir. Bu projeler arasında UNHCR ve T.C. Göç İdaresi iş birliğiyle düzenlenen çalıştaylar, üniversitelerle ortak bilimsel araştırmalar, TÜBİTAK destekli konut tasarımı projeleri, Yuva Derneği ile iş birliğiyle eğitim fırsatlarının artırılması gibi faaliyetler bulunmaktadır (Sultanbeyli Belediyesi, 2021). Sivil toplum kuruluşlarıyla düzenlenen toplantılar, kamusal farkındalık eğitimleri ve Almanya Büyükelçisi gibi uluslararası ziyaretlerle desteklenen faaliyetler ile göç ve uyum konularında geniş çaplı çalışmalar yapılmaktadır. Sultanbeyli Belediyesi, stratejik hedefleri doğrultusunda sosyal

hizmetlerin sürdürülebilirliğini ve kentlileşme bilincini artırarak tüm ilçe sakinlerinin sosyal refahını yükseltmeyi hedeflemektedir (Sultanbeyli Belediyesi, 2022).

Sultanbeyli Belediyesi ve bölgede etkin faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının iş birliğiyle yürütülen sosyal uyum çalışmalarına 2024 yılı itibariyle de aktif bir şekilde devam edilmektedir. Mülteciler Derneği tarafından yürütücülüğü üstlenen anne-çocuk atölyeleri, eğitim, hukuk, sağlık, toplumsal cinsiyet vb. konularda düzenlenen bilgilendirme seminerleri, geziler, mahalle oyunları gibi çeşitli faaliyetlerle geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin farkındalık seviyelerinin artırılması hem kendileri hem de yerel halk ile aralarındaki iletişimin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

4. Araştırma Yöntemi

Araştırmacının araştırmak istediği konu, olay veya olguya müdahale etmeden olduğu gibi inceleyerek sonuçları ortaya koymuş olduğu çalışmalara tarama modelleri denmektedir. Bu araştırma modelinde temel amaç araştırılan tutum ve davranışı olduğu gibi ortaya koymaktır (Kıncal, 2014: 173). Buradan hareketle bu çalışmada tarama yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın evreni İstanbul ili Sultanbeyli ilçesinde ikamet etmekte olan 18 yaş ve üstü geçici koruma statüsündeki Suriyelilerden oluşmaktadır. Örneklem ise evrende yer alan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan 233 kişiden oluşmaktadır.

Yukarıda ifade edildiği gibi çalışmada altı alt boyutu bulunan bir ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin uygulanması sonucunda elde edilen veriler SPSS 29 paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Öncelikle ölçeğin tümü ve alt boyutları ile ilgili güvenilirlik testi yapılmıştır. Güvenilirlik testi için bakılan Cronbach alfa katsayısı ölçeğin geneli için 0.778 çıkarken alt boyutlar için ise 0.644 ile 0.734 aralığında değişmiştir. Bu da verilerin güvenilir olduğu anlamına gelmektedir. Normal dağılım sınaması için Kolmogorov Smirnov testi kullanılmış ve verilerin non-parametrik olduğu sonucuna varılmıştır. Buradan hareketle iki grup arası incelemeler için Mann Whitney “U” testi, ikiden fazla grup arası incelemeler için ise Kruskal Wallis “H” testi yapılmıştır. Ayrıca ikili karşılaştırmalar için Bonferroni Düzeltmeli Dunn çoklu karşılaştırmalar testi kullanılmıştır.

Araştırmada uygulanan ölçekte yer alan her alt boyut katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, Türkiye’de bulunma süresi, Türkçe bilme durumu, çalışma durumu ve aylık gelir durumları üzerinden analiz edilmiştir.

Tablo 1: Örneklemin Demografik Özelliği.

		n	%
Yaş	18-24 yaş	51	21.9
	25-34 yaş	112	48.1
	35-44 yaş	54	23.2
	45-54 yaş	9	3.9
	55 yaş ve üzeri	7	3.0
Cinsiyet	Kadın	116	49.8
	Erkek	117	50.2
Medeni durum	Bekar	66	28.3
	Evli	140	60.1
	Boşanmış	27	11.6
Eğitim Durumu	Okuryazar değil	10	4.3
	Okuryazar	14	6.0
	İlkokul	15	6.4
	Ortaokul	58	24.9
	Lise	68	29.2
	Üniversite	53	22.8
	Yüksek lisans	15	6.4
Türkiye’de bulunduğu süre	0-5 Yıl	18	7.7
	6-10 Yıl	150	64.4
	11 yıl ve üzeri	65	27.9
Türkçe biliyor mu?	Evet	170	73.0
	Hayır	63	27.0
Çalışma durumu	Ev hanımı	81	34.8
	İşsiz	32	13.7
	Tam zamanlı istihdam	84	36.0
	Yarı zamanlı istihdam	36	15.5
Aylık geliri	0-17.001 TL	134	57.5
	17.002-25.000 TL	74	31.8
	25.000 TL ve üzeri	25	10.7

Katılımcılara ilişkin demografik değişkenlerin dağılımı incelendiğinde genel olarak genç, dinamik, eğitilmiş ve çalışma yaşamında olan katılımcı kitlesiyle karşı karşıya olunduğu anlaşılmaktadır. Öncelikle yaş değişkenine bakıldığında çoğunlukla genç ve orta yaş kategorisinde yoğunlaştığı görülmektedir. Katılımcıların yüzde 70’inin 34 yaşın altında olması bunu göstermektedir. Cinsiyet bakımından kadınlarla erkeklerin yaklaşık olarak benzer oranlarda araştırmada yer aldığı görülmektedir. Eğitim düzeyine bakıldığında lise ve üstü eğitime sahip olanların ağırlıkta olduğu görülmektedir. Lise ve üstü eğitime sahip olanların oranı yüzde 58 düzeyindedir. Bunlar içindeki üniversiteli oranı yüzde 29 düzeyindedir. Katılımcıların ekseri çoğunluğunun Türkiye’de bulunma süresi 10 yıl ve altındadır. Türkiye’deki bulunma süresi 11 yıl ve üzerinde olanların oranı yüzde 27 ile sınırlı kalmıştır.

Araştırmaya katılanların dörtte üçünün Türkçe biliyor olması bu kitlenin Türk toplumuna uyumu bakımından önemli bir gösterge oluşturmaktadır. Yarıdan fazlası tam veya yarı zamanlı bir işte çalışmakla birlikte katılımcıların genel olarak düşük gelir grubuna mensup oldukları anlaşılmaktadır.

5. Suriyelilerin Sosyal Uyumunda Cinsiyetin Etkisi

Yapılan analiz sonucunda erkeklerin kadınlara göre sosyal uyumunun daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bunun erkeklerin çalışma hayatına katılmasından, hane dışındaki işlerle doğrudan ilgilenen kişi olmasından, sosyal hayata daha yoğun katılmasından dolayı yerel halk ile daha fazla etkileşimde olmasından kaynakladığı düşünülmektedir. Geçici koruma statüsündeki Suriyeli kadınların çalışma hayatına katılımının erkeklerden daha az olması, zamanlarının büyük kısmını akrabaları ve Suriyeli tanıdıkları ile geçiriyor olmaları sosyal uyum düzeylerinin erkeklere oranlara daha düşük kalmasına neden olmaktadır.

Tablo 2: Sosyal Uyum Ölçeği ve Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Analizi

		<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>S.s.</i>	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
Dışlanma	Kadın	116	16.38	4.29	6301	-0.946	0.344
	Erkek	117	17.05	3.68			
Aidiyet	Kadın	116	16.09	3.90	5293	-2.915	0.004
	Erkek	117	17.56	3.47			
Psikolojik ve Sosyal Destek	Kadın	116	13.80	2.69	4184.5	-5.098	0.0001
	Erkek	117	15.49	2.39			
Bireysel Faktörler	Kadın	116	12.72	2.52	6528	-0.507	0.612
	Erkek	117	12.37	2.58			
Umut	Kadın	116	11.73	2.93	4255.5	-4.951	0.0001
	Erkek	117	13.39	2.98			
Geçmiş Yaşantılar	Kadın	116	9.22	2.46	6736	-0.098	0.922
	Erkek	117	9.28	2.18			
Sosyal Uyum Genel	Kadın	116	83.04	11.28	4990	-3.493	0.0001
	Erkek	117	88.28	10.66			

Yapılan analiz sonucunda, cinsiyetin sosyal uyum üzerindeki etkileri belirgin bir şekilde ortaya çıkmıştır. Erkeklerin kadınlara göre sosyal uyumda daha yüksek puanlar aldığı; aidiyet, psikolojik ve sosyal destek, umut alt boyutlarında anlamlı farklılıkların bulunduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular, literatürdeki çeşitli çalışmalarla uyumludur ve cinsiyetin sosyal uyum üzerindeki rolünü vurgulamaktadır. Erkek mültecilerin sosyal uyum düzeylerinin kadınlara

kıyasla genellikle daha yüksek olduğu, kadınların sosyal destek ve aidiyet hissi konusunda daha fazla zorluk yaşadığı belirlenmiştir. Bu durum, kadın mültecilerin sosyal ağlarını kurma ve sürdürme konusunda erkeklere göre daha fazla engelle karşılaştıklarını göstermektedir. Kadınların sosyal uyum süreçlerinde yaşadıkları bu zorluklar, toplumsal normlar ve ailevi sorumluluklarla da ilişkilidir. Bu bulgular, cinsiyetin sosyal uyum üzerindeki etkilerini anlamanın, mülteci politikalarının geliştirilmesi ve sosyal hizmetlerin tasarlanmasında kritik bir rol oynadığını göstermektedir (Kaya, 2020: 53-54).

Cinsiyetin sosyal uyum üzerindeki bu farklılaştırıcı etkileri, mülteci politikalarının ve sosyal hizmetlerin cinsiyet odaklı bir yaklaşımla ele alınmasının önemini vurgulamaktadır. Bu bulgular, mültecilerin sosyal uyumunu desteklemek için kültürel duyarlılık ve cinsiyet eşitliği gözetilerek geliştirilecek politikaların gerekliliğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, mülteci kadınların özel ihtiyaçlarının karşılanması ve sosyal uyum süreçlerinin desteklenmesi, daha kapsayıcı ve etkili uyum stratejilerinin oluşturulmasında kritik bir rol oynamaktadır.

6. Suriyelilerin Sosyal Uyumunda Eğitimin Etkisi

Eğitim düzeyinin sosyal uyum, aidiyet ve umut gibi alt boyutlar üzerindeki etkileri incelendiğinde, yüksek lisans mezunu bireylerin diğer eğitim seviyelerine sahip bireylere kıyasla daha düşük aidiyet, umut ve genel sosyal uyum düzeylerine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Tablo 3: Sosyal Uyum Ölçeği ve Alt Boyutlarının Eğitim Durumuna Göre Analizi.

		<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>S.s.</i>	χ^2	<i>S.d</i>	<i>p</i>
Dışlanma	Okuryazar değil	10	18.00	1.89	7.018	6	0.319
	Okuryazar	14	15.21	3.66			
	İlkokul	15	17.13	3.81			
	Ortaokul	58	17.41	4.48			
	Lise	68	16.82	3.63			
	Üniversite	53	16.28	4.24			
	Yüksek Lisans	15	15.20	4.06			
Aidiyet	Okuryazar değil	10	17.40	4.50	19.596	6	0.003
	Okuryazar	14	17.29	2.27			
	İlkokul	15	17.60	2.87			
	Ortaokul	58	17.40	3.66			
	Lise	68	17.04	3.81			
	Üniversite	53	16.58	3.78			
	Yüksek Lisans	15	12.93	3.33			
Psikolojik ve Sosyal Destek	Okuryazar değil	10	15.00	2.21	6.461	6	0.374
	Okuryazar	14	15.07	2.76			
	İlkokul	15	14.27	3.35			
	Ortaokul	58	14.90	2.31			
	Lise	68	14.68	2.73			
	Üniversite	53	14.75	2.73			
	Yüksek Lisans	15	12.93	2.87			
Bireysel Faktörler	Okuryazar değil	10	12.20	1.40	9.432	6	0.151
	Okuryazar	14	13.79	2.08			
	İlkokul	15	11.87	2.00			
	Ortaokul	58	12.52	2.50			
	Lise	68	12.76	2.63			
	Üniversite	53	12.42	2.93			
	Yüksek Lisans	15	11.87	2.29			
Umut	Okuryazar değil	10	12.20	3.43	22.147	6	0.001
	Okuryazar	14	13.07	1.98			
	İlkokul	15	12.67	4.06			
	Ortaokul	58	13.21	2.50			
	Lise	68	12.54	3.01			
	Üniversite	53	12.79	3.14			
	Yüksek Lisans	15	9.07	2.63			
Geçmiş Yaşantılar	Okuryazar değil	10	8.40	1.71	12.356	12	0.054
	Okuryazar	14	7.57	2.50			
	İlkokul	15	8.53	3.27			
	Ortaokul	58	9.31	2.47			
	Lise	68	9.71	2.12			
	Üniversite	53	9.36	1.93			
	Yüksek Lisans	15	9.40	2.32			
Sosyal Uyum Genel	Okuryazar değil	10	87.20	6.16	20.258	6	0.002
	Okuryazar	14	85.07	7.24			
	İlkokul	15	84.47	14.93			
	Ortaokul	58	88.00	11.11			
	Lise	68	86.91	9.94			
	Üniversite	53	85.09	12.54			
	Yüksek Lisans	15	73.87	7.86			

Elde edilen bu sonuçlar eğitim seviyesi arttıkça sosyal uyum seviyesinin de artacağı yönündeki varsayım ile çelişmektedir. Yüksek lisans mezunlarının sosyal uyum seviyesinin diğer eğitim seviyelerindeki kişilere göre daha düşük olmasının; göç öncesindeki sosyo-kültürel ortamlarının değişmiş olması, eğitimini aldıkları işlerde çalışmalarının Türkiye’de çoğunlukla mümkün olmaması, yaşam standartlarının düşmüş olması gibi nedenlerden kaynaklandığı söylenebilir.

Bu bulgu, eğitim düzeyinin sosyal uyum üzerindeki karmaşık etkilerini ortaya koymakta ve literatürdeki çeşitli araştırmalarla hem paralellik hem de bazı farklılıklar göstermektedir. Yapılan bazı çalışmalarda yüksek eğitim seviyesindeki mültecilerin daha düşük aidiyet hissi yaşadıkları ve sosyal uyum sürecinde daha fazla zorlukla karşılaştıkları tespit edilmiştir (Svensson, 2023: 10; Masgoret ve Ward, 2006: 65).

Bu çalışmalar, yüksek eğitim düzeyinin, bireylerin beklentilerinin artması ve kültürel farkındalıklarının daha yüksek olması nedeniyle sosyal uyum süreçlerinde engeller yaratabileceğini öne sürmektedir. Ancak, bazı araştırmalar bu durumu farklı bir perspektiften ele almaktadır. Irak'ta yaşayan mülteciler üzerinde yapılan çalışmada, eğitim düzeyi arttıkça psikolojik sağlamlık ve yaşam memnuniyeti düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir (Yıldırım vd., 2022: 229). Eğitim düzeyinin yüksek olmasının göçmenlerin iş bulma ve iletişim kurma becerilerini artırarak uyum sürecini kolaylaştırabileceği düşünülmektedir (Gülmez ve Öztürk, 2018: 455). Bu bulgular, yüksek eğitim düzeyinin bazı durumlarda sosyal uyumu destekleyen bir faktör olabileceğini göstermektedir.

7. Suriyelilerin Sosyal Uyumunda Çalışma Durumunun Etkisi

Yapılan analizde, çalışma durumuna göre sosyal uyum ve alt boyutlar arasında anlamlı farklılıkların bulunduğu tespit edilmiştir. Özellikle ev hanımı olan katılımcıların, tam zamanlı ve yarı zamanlı istihdam edilenlere kıyasla dışlanma, psikolojik ve sosyal destek, umut ve sosyal uyum genel düzeyinde daha yüksek ortalamalara sahip olması, sosyal uyumun istihdam durumu ile nasıl karmaşık bir ilişki içinde olduğunu göstermektedir.

Tablo 4: Sosyal Uyum Ölçeği ve Alt Boyutlarının Çalışma Durumuna Göre Analizi.

		<i>n</i>	$\bar{X}$	S.s.	χ^2	S.d	<i>p</i>
Dışlanma	Ev Hanımı	81	17.47	3.62	8.034731	3	0.045
	İşsiz	32	17.19	2.78			
	Tam zamanlı istihdam	84	15.67	4.28			
	Yarı zamanlı istihdam	36	17.06	4.67			
Aidiyet	Ev Hanımı	81	17.49	3.58	7.204797	3	0.066
	İşsiz	32	17.56	2.12			
	Tam zamanlı istihdam	84	16.54	3.93			
	Yarı zamanlı istihdam	36	15.36	4.40			
Psikolojik ve Sosyal Destek	Ev Hanımı	81	15.49	2.39	22.29484	3	0.0001
	İşsiz	32	14.34	2.34			
	Tam zamanlı istihdam	84	13.81	2.83			
	Yarı zamanlı istihdam	36	14.97	2.65			
Bireysel Faktörler	Ev Hanımı	81	12.32	2.20	4.201815	3	0.24
	İşsiz	32	12.28	2.08			
	Tam zamanlı istihdam	84	13.01	2.43			
	Yarı zamanlı istihdam	36	12.19	3.66			
Umut	Ev Hanımı	81	13.63	2.41	23.90441	3	0.0001
	İşsiz	32	12.88	3.71			
	Tam zamanlı istihdam	84	11.68	2.90			
	Yarı zamanlı istihdam	36	11.97	3.44			
Geçmiş Yaşantılar	Ev Hanımı	81	9.11	2.01	4.958128	3	0.175
	İşsiz	32	9.59	2.31			
	Tam zamanlı istihdam	84	8.94	2.42			
	Yarı zamanlı istihdam	36	9.97	2.61			
Sosyal Uyum Genel	Ev Hanımı	81	88.73	9.71	11.9215	3	0.008
	İşsiz	32	86.88	8.59			
	Tam zamanlı istihdam	84	82.73	12.17			
	Yarı zamanlı istihdam	36	84.61	12.78			

Göçmen kadınların kayıtsız işçilik veya ev işleri gibi sektörlerde istihdam edilmesinin sosyal yaşamlarında sorunlara yol açtığını ortaya konmuştur (Yıldırım ve İslamoğlu, 2016: 6). Mülteci kadınların iş gücü piyasasına katılımı, sosyal uyum açısından kritik bir faktördür. Ancak bu katılım kayıt dışı ve güvencesiz olduğunda, sosyal uyum süreci daha da zorlaşabilir. Göçmen kadınların, kayıt dışı ekonomi ve enformel alanlarda ucuz işgücü olarak çalışmasının ve karşılaştıkları ayrımcılık ve sosyal dışlanmanın uyum sürecini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir (Karadağ, 2023: 130).

8. Suriyelilerin Sosyal Uyumunda Gelir Düzeyinin Etkisi

Bireysel faktörler alt boyutunda 25.000 TL ve üzeri ile 0-17.001 TL ($p=0.0001$) ve 17.002-25.000 TL ($p=0.004$) arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. 25.000 TL ve üzeri geliri olanların 0-17.001 TL ve 17.002-25.000 TL gelire sahip olanlara göre daha yüksek bir sosyal uyum düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir.

Umut alt boyutunda 17.002-25.000 TL ile 0-17.001 TL ($p=0.001$) arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. 0-17.001 TL geliri olanların 17.002-25.000 TL geliri olanlara göre daha yüksek düzeyde bir uyum kapasitesine sahip olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal uyum genel düzeyinde 17.002-25.000 TL ile 0-17.001 TL ($p=0.014$) arasında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. 0-17.001 TL geliri olanların 17.002-25.000 TL geliri olanlara göre daha yüksek uyuma sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5: Sosyal Uyum Ölçeği ve Alt Boyutlarının Gelir Düzeyine Göre Analizi.

		<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>S.s.</i>	χ^2	<i>S.d</i>	<i>p</i>
Dışlanma	0-17.001 TL	134	17.51	3.67	12.682	2	0.002
	17.002-25.000 TL	74	15.53	4.23			
	25.000 TL ve üzeri	25	15.96	4.16			
Aidiyet	0-17.001 TL	134	17.08	3.50	1.145	2	0.564
	17.002-25.000 TL	74	16.43	3.84			
	25.000 TL ve üzeri	25	16.64	4.74			
Psikolojik ve Sosyal Destek	0-17.001 TL	134	14.84	2.69	4.802	2	0.091
	17.002-25.000 TL	74	14.58	2.64			
	25.000 TL ve üzeri	25	13.84	2.64			
Bireysel Faktörler	0-17.001 TL	134	12.14	2.47	15.695	2	0.0001
	17.002-25.000 TL	74	12.58	2.45			
	25.000 TL ve üzeri	25	14.60	2.36			
Umut	0-17.001 TL	134	13.05	3.23	12.877	2	0.002
	17.002-25.000 TL	74	11.74	2.45			
	25.000 TL ve üzeri	25	12.40	3.33			
Geçmiş Yaşantılar	0-17.001 TL	134	9.45	2.32	1.53	2	0.465
	17.002-25.000 TL	74	9.04	2.20			
	25.000 TL ve üzeri	25	8.80	2.61			
Sosyal Uyum Genel	0-17.001 TL	134	87.32	11.02	8.355	2	0.015
	17.002-25.000 TL	74	83.01	11.00			
	25.000 TL ve üzeri	25	84.72	12.10			

İşsizlik veya düşük sosyoekonomik düzey gibi faktörler sosyal risk faktörleridir. Bu durum, sosyal uyumu olumsuz etkileyebilecek bir durum olarak değerlendirilebilir. Sosyoekonomik anlamda iyi durumda olan ailelerin çocuklarının kendilerini ifade etme becerilerinin daha yüksek olduğu, okul başarılarının daha iyi olduğu ve sosyal ilişkilerinin daha güçlü olduğu tespit edilmiştir (Işık ve Kandır, 2007; 19). Bu bulgular, çocukların sosyal uyum becerilerinin sosyoekonomik düzeyle ilişkilendirilebileceğini düşündürmektedir. Göç eden insanlar üzerinde yapılan diğer araştırmalar, düşük ücretli işlerde çalışma zorunluluğu ve iş bulma zorluklarının ekonomik durum ve sosyal uyumu olumsuz etkilediğini göstermektedir (Ünsal, 2019: 57). Yapılan bir diğer araştırmada, gelir düzeyinin uyum davranışları üzerinde anlamlı bir etki yaratmadığı, dolayısıyla sosyoekonomik düzeyin uyum davranışlarını etkilemediği sonucuna varılmıştır (Dalmış, 2018: 76).

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde; yaş faktörünün sosyal uyumu anlamlı düzeyde etkilemediği, erkeklerin sosyal uyumunun kadınlara; bekarların sosyal uyumunun evlilere oranlara daha yüksek olduğu, eğitim seviyesi ve Türkçe bilme durumu arttıkça sosyal uyumun azaldığı, Türkiye’de yaşama süresinin uzunluğunun sosyal uyumu pozitif yönde etkilemediği, tam zamanlı istihdama katılım ve gelir artışının sosyal uyumu negatif yönde etkilediği tespit edilmiştir.

Sonuç

Bu araştırmada, Sultanbeyli ilçesinde yaşayan geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin sosyal uyum düzeyleri değerlendirilmiştir. Araştırmada, sosyal uyumun farklı boyutlarının (dışlanma, aidiyet, psikolojik ve sosyal destek, bireysel faktörler, umut, geçmiş yaşantılar ve genel sosyal uyum) yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, Türkiye’de yaşama süresi, Türkçe bilme durumu, çalışma durumu ve gelir düzeyi gibi demografik değişkenlere göre nasıl farklılık gösterdiği incelenmiştir. Araştırma, tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın evreni Sultanbeyli’de ikamet eden 18 yaş ve üstü geçici koruma statüsündeki Suriyelilerden oluşmaktadır. Örneklem ise bu evrenden gönüllü olarak araştırmaya katılan 233 kişiden oluşmaktadır. Veriler, çeşitli demografik değişkenlere göre sosyal uyumun alt boyutlarındaki farklılıkları ortaya koymak için analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonuçları, geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin sosyal uyum düzeylerinin çeşitli demografik faktörler tarafından nasıl etkilendiğini göstermektedir. Araştırmada,

cinsiyetin sosyal uyum üzerinde belirgin bir etkisi olduğu ve erkeklerin kadınlara kıyasla daha yüksek uyum düzeylerine sahip oldukları ortaya konmuştur. Eğitim düzeyi açısından, yüksek lisans mezunlarının aidiyet, umut ve genel sosyal uyum düzeylerinin diğer eğitim seviyelerine sahip olanlara göre daha düşüktür. Bu bulgu, eğitim seviyesinin yükselmesinin sosyal uyumda her zaman olumlu bir etki yaratmadığını, hatta bazı durumlarda yüksek beklentiler ve kültürel farkındalık nedeniyle uyumun zorlaşabileceğini göstermektedir. Ayrıca, gelir düzeyinin de sosyal uyum üzerinde etkili olduğu, düşük gelir düzeyine sahip katılımcıların daha yüksek uyum düzeylerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, düşük gelirli bireylerin uyum sağlama konusunda daha fazla çaba sarf ettiklerini veya uyum süreçlerine daha fazla ihtiyaç duyduklarını göstermektedir. Genel olarak bu bulgular, sosyal uyumun karmaşık ve çok boyutlu bir süreç olduğunu, demografik faktörlerin bu süreci önemli ölçüde etkilediğini ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçları, uyum politikalarının ve mültecilere yönelik uygulamaların gözden geçirilmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle, cinsiyet ve eğitim düzeyi gibi demografik faktörlerin sosyal uyum üzerinde bu denli belirleyici olması, grupların özel ihtiyaçlarını göz önünde bulunduran stratejiler geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, hükümetlerin ve uluslararası kuruluşların, farklı sosyal grupların ihtiyaçlarına duyarlı ve kapsayıcı politikalar geliştirmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu çalışma, geçici koruma statüsündeki Suriyelilerin sosyal uyum düzeylerini ele alan bir araştırma olarak literatürde önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle Sultanbeyli gibi yoğun mülteci nüfusuna sahip bir bölgede yapılan bu çalışma, sosyal uyumun demografik faktörlere göre nasıl değiştiğini ortaya koyarak sosyal uyum politikalarının geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Literatüre olan katkısı, eğitim düzeyi ve cinsiyet gibi değişkenlerin sosyal uyum üzerindeki etkilerini daha derinlemesine incelemesinden gelmektedir. Çalışma bulguları, daha önce yapılmış olan bazı araştırma sonuçları ile benzerken, özellikle yüksek lisans düzeyindeki bireylerin düşük sosyal uyum düzeyine sahip olmaları gibi bulgularla mevcut literatürdeki bazı genel kabulleri sorgulamakta ve yeni araştırmalar için bir temel oluşturmaktadır.

Kaynakça

- Akbulut, A. (2021). *Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Türkiye Ekonomisine Katılımı ve Entegrasyon Süreci*. Akademisyen Kitabevi.
- Ataca, B., & Berry, J. W. (2002). Psychological, Sociocultural, and Marital Adaptation of Turkish Immigrant Couples in Canada. *International Journal of Psychology*, 37(1), 13-26.
- Dalmış, A. (2018). *Okul Öncesi Çocuğu Olan Farklı Sosyoekonomik Düzeylerde Ailelerin Çocuklarının Sosyal Uyum Becerilerinin Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Doğu Akdeniz Üniversitesi Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü, Kıbrıs.
- Gülmez, S. C., & Öztürk, A. (2018). Göç Yaşantısı Çerçevesinde Çocukta Psiko-Sosyal Uyum Süreci Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 449-481.
- Işık, M., & Kandır, A. (2007). Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarına Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeğinin Uyarlanması ve Uygulanması. *Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, M. (2020). *Suriyeli Göçmenlerin Sosyal Uyum Ölçeği ile Değerlendirilmesi: Nizip Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kaya, Ö. S. (2022). Göçmenler İçin Sosyal Uyum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 26(32), 353-368.
- Kıncal, R. Y. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (3. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Masgoret, A. M., & Ward, C. (2006). Culture Learning Approach to Acculturation. In D. L. Sam & J. W. Berry (Eds.), *Cambridge Handbook of Acculturation Psychology* (pp. 58-77). Cambridge University Press.
- Karadağ, H. (2023). *Toplumsal Uyum Bağlamında Türkiye'deki Arap Kadın Diasporası: İstanbul Örneği* (Doktora Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Karadağ, H. (2024). 1923'ten Günümüze Türkiye'nin Yüz Yıllık Göç Tarihi. *Topkapı Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 123-138.

Rottmann, B., N. E. Gökalp Aras, & Z. Şahin Mengücek (2021), *Koruma, Kabul ve Entegrasyon: Türkiye’de Mültecilik* (pp. 191-205). İstanbul: İstanbul University Publications.

Sultanbeyli Belediyesi. (2018). *Sultanbeyli Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Raporu*. Sultanbeyli.

Sultanbeyli Belediyesi. (2021). *Sultanbeyli Belediyesi 2020 Yılı Faaliyet Raporu*. Sultanbeyli Belediyesi. Retrieved from <https://www.sultanbeyli.bel.tr/wp-content/uploads/2021/05/Faaliyet-Raporu2020.pdf>

Sultanbeyli Belediyesi. (2022). *Sultanbeyli Belediyesi 2021 Yılı Faaliyet Raporu*. Sultanbeyli Belediyesi. Retrieved from <https://www.sultanbeyli.bel.tr/wp-content/uploads/2022/06/2021-yili-Faaliyet-Raporu-Baski1.pdf>

Sultanbeyli Belediyesi. (2022). SB Faaliyet Raporu. Sultanbeyli Belediyesi. https://www.sultanbeyli.bel.tr/wp-content/uploads/2022/02/SB_Faaliyet

Sultanbeyli Belediyesi. (2020). SB Faaliyet Raporu. Sultanbeyli Belediyesi. https://www.sultanbeyli.bel.tr/wp-content/uploads/2020/01/SB_Faaliyet

Svensson, H. (2023). Language Dimensions of Social Cohesion: The Significance of Linguistic Inequalities In The Context Of Refugee Settlement. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*, 1-14.

Taş, P. (2021). *Türkiye’de Suriyeli Göçmenlerin Toplumsal Uyumuna Yönelik Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ünsal, A. (2019). Uluslararası Göç Kavramı ve Uluslararası Göçün Ülke Ekonomileri Üzerinde Muhtemel Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 18, 50-61.

Yıldırım, M., Çağış, Z. G., Batra, K., Ferrari, G., Kızılgeçit, M., Chirico, F., & Sharma, M. (2022). Role of Resilience in Psychological Adjustment and Satisfaction with Life among Undergraduate Students in Turkey: A Cross-Sectional Study. *Journal of Health and Social Sciences*, 7(2), 224-235.

Yıldırım, S., & İslamoğlu, E. (2016). Ev Hizmetinde Çalışanların Sosyal Güvenliği: Çalışan ve Çalıştıran Ekseninde Bir Değerlendirme. *Sakarya Journal of Economics/Sakarya İktisat Dergisi*, 5(3).

Yazarların Katkı Oranı

Yazarlar çalışmaya eşit katkıda bulunmuştur.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedirler.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışma için destek alınmamıştır.